

VICTOR CORNELIUS 1897 - 1961

Victor Lars Cornelius(sen), sanger, pianist og komponist. Født 22. september 1897 på Nørrebro, København. Slægten ernærede sig som restauratører; kom, 4-5 generationer tilbage, oprindeligt fra Amsterdam og hed van Cornelius. Senere afkom hed Corneliusen, men bedstefaderen strøg "-sen".

Victors første instrument var et flaskespil, som han ophængte i gyngegalgen i haven - på sommeraftener kom folk forbi for at høre den 6-årige spille på konstruktionen. Samtidig var han også i gang med violin og mundharpe, og disse instrumenter trakterede han sammen med den lokale lirekassemand. Blev indmeldt i FDF, hvor han lærte at spille trompet - så godt, at han kun blev skældt ud for at spille mere end det, der stod i noderne.

Cornelius: *"Mit første orkester startede jeg, da jeg var ni år gammel, og jeg var alene om det. Vi havde et opretstående klaver, hvorpå jeg spillede bas med venstre hånd, medens jeg klarede trompeten med højre ved at presse schallstykket mod klaveret forside med munden. En gammel skammel, som jeg havde boret hul i og ophængt en triangel nedenunder, betjente jeg med højre ben ved en sindrig anordning, medens jeg på venstre knæ havde fastspændt en tamburin, som min mor havde brugt til karneval."*

Samtidig var han avisdreng og løb med ugeblade - en fritidsinteresse var også løb på rulleskøjter. I Alleenberg Biografen i Løppe-Teatret på Frederiksberg Runddel (en lille dyrehavsbakke med forlystelser) var han desuden pianist fra ni-års alderen. Gagen bestod mest i chocolate, sodavand eller måske ingenting - for spillelysten var stor.

Alleenberg

Fra 1908 snød Victor sig om aftenen til at akkompagnere filmforevisninger i Standard-Biografen, imedens den faste pianist havde travlt med at kurtisere sin veninde - han opøvede færdighed i at tilpasse musikkens stemning til den på lærredet forekommende handling.

Da han havde taget realeksamen som seksten-årig, tilskyndede og forærede hans far ham en rejse til Amerika. Victor Cornelius afsejlede i 1913 med "Oskar d. II" i selskab med to fætre og en kusine. *"Dengang var jeg så spinkel, at jeg kunne krybe gennem køjet til skibets rygesalon!"* Rejsens formål var egentlig en uddannelse som polytekniker - i stedet blev det til ansættelse som kontorist hos Indian Motorcykelfabrikkerne i Springfield, Massachusetts (halvvejs mellem New York og Boston).

Dette var for stillesiddende for Victor, der lod sig fascinere af noget for ham helt nyt: Ragtime-klaverspillet. Cornelius: *"En skønne dag solgte jeg min trompet og mit lommeur til min Ice Cream-mand, og rejste med toget til New York. Da jeg steg ud, mødte jeg en mand med klumpfod, som spurgte, om jeg ville tjene en halv dollar. Lige noget for mig! Jeg skulle blot hente nogle fotografier for ham henne i næste gade. Han lovede at passe på min kuffert så længe. Jeg røg afsted, men der var selvfølgelig ingen fotografier at hente, og min dejlige kuffert med alt mit jordiske gods var væk forever. Så levede jeg i 17 døgn uden logi. Det var med at snige sig ind og køre på subway hele natten. Men en dag rendte jeg på en kammerat midt på Broadway. Han havde logi og inviterede mig."*

Cornelius drog til Albany (nord for NY og vest for Springfield), og blev pianist i en biograf - klaverledsagelse til stumfilm. Oparbejdede yderligere ekspertise i at afstemme pianoakkompagnementets lydudtryk med filmens visuelle. Vendte atter næsen mod New York, hvor han fik job i en biograf (formentlig "Strand Theatre") på Third Avenue, der via et skilt i udhængsskabet forkyndte: "Pianist wanted!" Dette var egentlig begyndelsen på den professionelle karriere.

I kraft af sin glimrende teknik knyttedes han desuden til et musikforlag, heraf en tid som akkompagnatør for en sanger ved navn Eddie O'Connor. Denne var en aften indisponeret, men Cornelius kunne repertoiret på fingrene, og reddede situationen ved at påtage sig O'Connors vokale rolle oven i sit eget klaverspil. Han debuterede med "Peg o' My Heart" og dermed var fremtidens levevej som både sanger og pianist definitivt udstukket.

Drog i 1916 tilbage til Danmark for at aftjene sin værnepligt - og sejlede i 1920 på ny til New York. Under dette ophold blev han 'opdaget' af Christian Gottschalck, som på sin side overtalte revydirektør Hilmar Clausen til at engagere Cornelius til "Bonbonnieren" i Industriens Bygning i København. Industriens Bygning lå i Vesterbros Passage, ind mod Tivoli-siden og op mod Rådhuspladsen (dengang Halmtorvet).

Industriens Bygning set fra Halmtorvet (den senere Rådhusplads), beliggende i Vesterbros Passage overfor Café National og Scala Teatret. Til højre: Hilmar August Axel Clausen (1888-1951), oprindelig skuespiller - havde selv været i USA omkring 1920 og 'set lyset'. Han satte sig for at opsætte teaterforestillinger i København à la amerikanske forhold - med pragt, fest, fart og moderne stil/musik. Dette mål forsøgte han at virkeliggøre i årene 1921-25 som revydirektør for "Tivolis Sommerteater" (Arena Teatret).

En anden udlægning er, at Cornelius var nødsaget til at vende tilbage til Danmark pga. personlige problemer. Cornelius: *"Det var vældig sjovt (Bonbonnieren), men jeg passede det ikke ordenligt. Jeg var en forfærdelig vildbasse og har ikke taget meget hensyn til hverken helbred eller nattesøvn, men man bli'r jo ældre og forstår værdien af den gave, man har fået. Førhen tog man chancer, nu passer man på som en smed. Jeg soldede alt for meget og mødte op i smoking med gule sko og sådan noget - som ikke var så godt. Derefter fulgte årene i "Adlon", "National-Scala" og hos Kølle, indtil ulykken kom over mig. Jeg fik rosen i ansigtet og optrådte slet ikke i to år."*

Cornelius kom hjem igen i begyndelsen af 1921, og blev som nævnt afskediget ret hurtigt fra "Bonbonnieren" på grund af sine knap så konservative udskejelser.

I sin bog 'Jazz skal der til' fortæller Otto Lington, at Poul Aage Andersen og Victor Cornelius havde deres første flygel-duo i Hotel d'Angleterres Palmehave 'i Gerola's tid'. Hotel d'Angleterre havde den italienske violin virtuos Virgilio Gerola, der afløste Waldemar Foghts ensemble, ansat som kapelmester i årene 1921-30 (derefter blev Gerola kapelmester hos Hotel Phønix, København). Det må antages, at Cornelius/Andersens' engagement har været i begyndelsen af 1921, altså inden deres samarbejde i 'Adlon'-perioden. Denne oplysning bekræftes også via andre kilder, tidspunktet let varierende.

Derefter, omkring marts 1921, er han begyndt i "Café Østerbro" (hvor han afløste pianisten Louis Tegner) sammen med Valdemar Eiberg og Carl Bigum på hhv. hawaii guitar/melodi banjo og banjo. *"Familien var oprindelig restauratører. Jeg er født og opdraget på beværtning - måske er det derfor, jeg befinder mig så godt dér . . ."* - Cornelius omtaler imidlertid ikke selv dette faktisk længerevarende engagement, som set med danske 'jazzbriller' var af en vis banebrydende betydning.

Carl Bigum, tv., og Valdemar Eiberg, th. Cornelius medvirkede fra ca. marts 1921 i den iflg. legenden tidligste ragtime-trio i Danmark.

Med den havde han engagement i "Café Østerbro", Østerbrogade 140. Ovenstående annonce er fra Aftenbladet den 26.3.1921. Meget tyder på, at annoncedatoen faktisk indikerer tidspunktet for Victor Cornelius' tiltræden. "Café Østerbro" lå overfor Jacob Erlandsensgade, men blev ret tidligt nedlagt.

Valdemar Eiberg: *Jeg har mange dejlige minder med Victor, men han ligger syg nu (1960) - stakkels menneske! Jeg sad jo sammen med ham i det allerførste orkester, som jeg lavede ude på Østerbro i "Café Østerbro". Der var han pianist og sang "Hvor går Robinson Crusoe hen med Fredag hver lørdag nat?" - hvor var den morsom, og der var ikke til at komme ind. Vi var tre mand, to mandolinbanjoer, og så fik den med ragtime. Alt det Victor spillede dér, det var begyndelsen. Sikken en succes. Det var i 1920 (sic) (- muligvis begyndte gruppen på Café Østerbro i 1920, men Cornelius kom først med på klaver som ovenfor nævnt. Dertil har Bigum udtalt, at HAN var kapelmester for denne gruppe fra 1920).*

Carl Christensen (pianist): *På det tidspunkt var der kun enkelte jazzpianister, bl.a. Victor Cornelius. Dette synspunkt bekræfter Otto Lington ligeledes med fremhævelse af Cornelius.*

Cornelius fik senere engagement i Adlon - angående dette se nærmere detaljer og illustrationer under kommende Valdemar Eiberg biografi 1924-26. Han blev professionel den 16. april 1924, og indspillede samme år den 15. september sine første plader for Nordisk Polyphon sammen med pianisten Jacob Schmidt. Pladeselskabet henviste på etiketterne til etablisementet "Adlon", hvor Cornelius i nogle sæsoner forestod en flygelduo først med Jacob Schmidt (fra 1924) og senere Poul Andersen (fra 1925).

Disse plader må i dag anses for at være nogle af de tidligste udtryk for lettere jazzpræget klaverspil i Danmark. Cornelius lancerede, som den første med navns nævnelser, både Kai (Ewans) Nielsen og Leo Mathisen på sine Polyphon-sider. En side med Kai Nielsen, 'I Miss My Swiss', er i flere beretninger omtalt som en af de tidligst indspillede jazzplader (hvilket nok må siges at være lidt i overkanten mht selve jazzudtrykket) - på dette tidspunkt har Kai (Ewans) Nielsen rigeligt besvær med bare at spille melodien straight. Hvilket nok også iflg. Kolleger må tilskrives, at "Cornelius helst spillede i krydstonearter, her i D-dur, hvorved es-alten måtte spille i H-dur med 5 krydser." Det var formentlig nærmere dette faktum, der gjorde indspilningen berømt.

Historien er nu ikke helt korrekt, for Cornelius spiller rent faktisk i F#-dur, og Ewans dermed i Eb-dur med 3 b'er, hvilket vel også var rigeligt kompliceret for en forholdsvis nybegynder.

Jacob Schmidt, ass. pianist

Kai Nielsen (Ewans), sax

Leo Mathisen, piano/goofus (Cornelius kun vocal)

Aage Andersen

Kai Nielsen (Ewans)

Leo Mathisen

Charles Høeg

Efteråret 1924, sideløbende med Adlon-jobbet, havde Cornelius et orkester, "The Vocalions", sammen med saxofonisten Charles Høeg i "Regina" i Axelborg.

I 1925 sker der det, at Victor Cornelius – på det tidspunkt pianist om natten i "Adlon" sammen med Poul Andersen - bliver syg, og pianisten Carl Christensen får derfor en henvendelse om at træde til som afløser. Poul Andersen udnævnes til at være ledende pianist i stedet for Cornelius, og Christensen besætter jobbet som 2nden pianist. Han husker perioden som begyndende i 1925 og ophørende i 1926. Cornelius fortæller selv, at han på et tidspunkt måtte igennem et næsten 2-årigt angreb af rosen, hvor han ikke kunne optræde offentligt – dette kan have været mellem april 1925 og oktober 1926; hvor lang tid vides ikke med sikkerhed.

Christensen husker tydeligt, at Leo Mathisen også var pausepianist i "Adlon" al den tid, hvor Christensen selv var engageret dér.

Dertil fortæller CC, at han først efterlignede amerikaneren Zez Confrey, senere englænderen Billy Mayerl – begge hørt på plader, men også udgivet på noder. (Disse folk regnedes dengang, og måske stadig, for jazzpianister, men er ret beset en slags novelty-udøvere). Dette giver måske en idé om, hvad der rent stilistisk, i hvert fald hvad angår flygel-underholdningen, foregik i "Adlon".

Fra slutningen af 1925 er det formentlig igen duoen Cornelius/Andersen, der forestår tangentsamspillet i "Adlon". Dette fortsætter antagelig ind i 1926 for duoens vedkommende, og vel et par år for i hvert fald Cornelius' vedkommende.

Carl Christensen, afløser for Victor Cornelius i "Adlon" 1925-26

I 1928 var Cornelius efter sigende med violinisten Ove Lindgren hos "Café Trehjørnet" på Sølvtorvet – Lindgren var ellers travlt beskæftiget andre steder med eget band og havde Carl Christensen som fast pianist; men den levende musik hos "Trehjørnet" kan selvfølgelig have ligget på et tidspunkt i dagtimerne og har måske rent faktisk kun omfattet netop Cornelius og Ove Lindgren. Ovenstående foto af Lindgrens orkester stammer fra Beiers Hotel, Aalborg, efteråret 1929.

Cornelius medvirkede efteråret 1929 og foråret 1930 hos Otto Lington i et par Columbia-optagelser bl.a. "Min lille bungalow", hvor Otto Banner-Jansen på alt svæver let og ubekymret afsted i sin solo. Yderligere kan fremhæves en optagelse i februar 1933 "I den gamle have i Pileallé" for Columbia med Eli Donde's Band – orkestret selv har virkelig ekstraordinært godt fat i swing'et. Samme år medvirkede Cornelius som sanger hos Kai Julian i optagelsen af "Kom til mig", i 1933-36 på en række sider med Tuxen, 1939 hos Teddy Petersen og i 1942 med Elite Danseorkester v/Peter Rasmussen – alle for Polyphon.

Andre engagementer omfattede Arena og sandsynligvis Ambassadeur, Bellevue Strandhotel, Palace Hotel og Skovriderkroen. Desuden ofte underholdning ved private fester i Københavnske hjem.

Fra 1929 refrainsanger i Radioen efter at Emil Holm havde hørt ham. Cornelius beskæftigede sig derefter næsten udelukkende med populærmusik - en af de mest yndede og benyttede sangere i Danmark. Flittig komponist i samarbejde med Carl V. Meincke (samt af og til Willy Kierulff), der ofte forestod lyrikken. Tillige aktør i en række film og revyer. *"I en årrække rejste jeg et par gange om året til London for at synge pladerne ind. En morgen, da jeg var kommet fra Adlon klokken fem, sov jeg over mig og kom for sent til Englandsekspressen. Jeg tog en vogn og regnede med at hale toget i Roskilde. Vi kom tidsnok, men toget kørte forbi; skulle slet ikke standse dér. Så var det bare med at jolle til Korsør – og jeg nåede altså færgen".*

Her eksempler på optagelser foretaget i London.

Af og til var der afstikkere af en vis jazz-interesse: Debatten om jazz'en kunne lejlighedsvis få en satirisk teaterhilsen med på vejen - hvilket f.eks. var tilfældet i sommeren 1934. Marguerite Viby var en uforlignelig skuespillerkraft i tidens Apollo-Revyer, der også trak på vægtige talenter som eksempelvis Hans W Petersen, Christian Arhoff og Edgar Hansen.

Marott: Sammen med Viby sang de tre herrer "Jazzen er død" så godt, at de så at sige dementerede deres eget udsagn. Bagefter kunne man gå hen i Arena-dans og svinge sig til Erik Tuxen og hans orkester og i tilgift høre Victor Cornelius, Willy Kierulff og Jacob Schmidt spille jazz på tre flygler. Det var tider.

Jacob Schmidt havde i 1924 været partner med Cornelius i den berømmelige første periode i natklubben "Adlon", ligesom de også dengang indspillede nogle pladesider sammen.

Det fremgår tillige af avisannoncer, at Victor Cornelius sang med Erik Tuxens orkester live i Arena i sommersæsonen 1934 og 1935. Under Tivolis store fællesannonce i dagbladene kunne man læse følgende: "ARENA-DANS. Entre: 1 Kr. Uafbrudt dans fra kl. 9-2. Erik Tuxen. V Cornelius. Solist-optr. Kl. 4-6 The-dansant, gratis adgang."

Arena Dans

ERIK TUXEN og hans Orkester

De tre Flygler med Victor Cornelius

Verdens-Artister

Matiné hver Søndag Kl. 4-6, fri Entre

Indgang: Tivoli og Vestre Boulevard 28

Annonce i Jazzrevy, juli 1935

Victor Cornelius

- - -

Victor Cornelius drømte om at drive kro på landet, men kom i 1950 alvorligt til skade som passager i en drosche, der stødte sammen med en af kongehusets biler i kolonnaden ved Amalienborg. Han fik et langt sygeleje (bl.a. blev hans ansigt slemt forskåret), generhvervede aldrig sine tidligere musikalske forcer, og forsøgte - så vidt det var ham muligt – adskillige andre leveveje. Uheldige byggeengagementer m.v., bevirkede, at han på det nærmeste måtte flygte i skattely til Sverige, hvor han levede et pauvert liv i Ångelholm. Ved yderligere sygdomsforværring/lammelse blev han i 1960 flyttet tilbage til København, hvor han døde den 9. maj 1961 (efterladende sig hustru og tre børn).

-o0o-

Evalueringen af Cornelius' betydning for de indledende år set ud fra musikeres/kritikeres udsagn er ganske vanskelig, eftersom disse vidnesbyrd rækker fra den ene til den anden ende af spektret.

EW anfører, at Cornelius var blandt de første musikere, der præsenterede den ny amerikanske musik herhjemme. Men sidenhen beskrives duetterne med Poul Andersen som gammeldags værtshusklaver, og Leo Mathisens debut under Cornelius' vinger (sikkert ikke helt fri for Ernst Kølles intervention) udlægges som næppe værende interessant. Samtidige anerkendte musikere som eksempelvis pianisten Carl Christensen og saxofonisten/banjoisten Valdemar Eiberg har dog stor respekt for Cornelius' tidlige virke, der da også må siges at være indlært under ret gunstige betingelser. "Vore Herrer", januar 1924, skriver ganske enkelt: Victor Cornelius er en pianist i verdensklasse.

Vel, al begyndelse er svær, såvel for den udøvende som lægmanden/anmelderen. Og retfærdigvis må man vurdere bestræbelserne ud fra datidens forhold. Baseret på lokale normer må Cornelius indhøstede erfaring og påvirkning i USA derfor alt andet lige have haft en stor indflydelse på den hjemlige udvikling.

-o0o-

NOTE I: Der forekommer misvisende information om Cornelius i Rainer Lotz/"German Ragtime"/Storyville Publ. 1985.

NOTE II: Flere kilder anfører, at Victor Cornelius er født på St. Croix, Dansk Vestindien. Dette er ikke tilfældet, der er tale om forveksling med Victor Waldemar Cornelins, viceskoleinspektør i Nakskov. Han kom til Danmark i 1905, hed faktisk oprindeligt Cornelius, hvilket ved en skrivefejl ved ankomsten blev til Cornelins. Der er ingen familiemæssig sammenhæng mellem de to herrer. Cornelins uddannede sig til skolelærer, og er i øvrigt far til Margit Cornelins, der spillede piano i Hot Club of Denmarks jazzband sidst i 1940'erne, og hun er igen mor til pianisten Ben Besiakov.

NOTE III, kilder/hjælp: Erik Wiedemann/Gyldendal 1982, Det Ny Radioblade 1941, Jazzrevy 1935, Frank Daniel Stecker Bundgaard, Sally Beseakov (flere stavemåder), Ib K. Olsen. LBR har i februar 2025 fået tilladelse til at anvende materiale fra The Discographer (ex internettet) af René Aagaard, Otto Lington/'Jazz skal der til'/Carl Allers Forlag 1941, Erik Wiedemann interviews, Carl Christensen,